

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д.ик.н. Росица Рангелова Павлова,
Институт за икономически изследвания при БАН,

член на научно жури в конкурс за заемане на академична длъжност „професор“ в професионално направление 3.8 Икономика (Управление на риска, е-управление и дигитална икономика на български и английски език), СУ „Св. Климент Охридски“, Стопански факултет, обявен в Държавен вестник, бр. 24 от 17.03.2023 г., утвърдено с решение на Факултетен съвет, Протокол №10/09.05.2023 г. и заповед на Ректора № РД-38-238/11.05.2023,

Единствен кандидат: доц. д.ик.н. Антон Антонов Герунов

I. Кратки биографични данни

Антон Герунов получава разнообразно по тематика и държави образование: бакалавър по интегрирани социални науки, Университета Якобс в Бремен (Германия) – 2006-2009 г.; магистър по икономика с фокус върху анализа на данни в СУ „Св. Климент Охридски“ (2009-2011 г.); получаване на ОНС „доктор“ с дисертация на тема: Динамика на основните макроикономически величини в условията на хетерогенни очаквания“ в СУ (2012-2015 г.), магистър по компютърни и системни науки с фокус открито електронно управление в Стокхолмския университет, Швеция (2017-2019 г.). От 2017 г. е доцент по ПН 3.8 Икономика (Управление на рисковете и методи за анализ на публичните политики на български и английски език). През 2020 г. защитава дисертация в Стопанския факултет на СУ „Св. Климент Охридски“ за присъждане на научната степен „доктор на науките“ на тема „Автоматизирани подходи за управление на операционния риск“.

Д.ик.н. Антон Герунов е понастоящем доцент по управление на риска и количествени методи за анализ на публични политики в Стопанския факултет на СУ „Св. Климент Охридски“. Той е нает там от 2011 г. като хоноруван, а от 2013 г. досега - на основен трудов договор, като в началото е асистент, от 2015 г. – главен асистент и от 2017 г. – доцент. Изнася лекции по дигитални бизнес модели и процеси, икономика на изкуствения интелект, управление на ИТ услуги, финанси, изследователски методи и др.

Специализирал е, посещавал е семинари или е участвал в работни срещи и други форуми в редица авторитетни организации в страната и чужбина: Вашингтон (САЩ), Загреб (Хърватия), Франция, БНБ и др.

Доц. Антон Герунов извършва активна и разнородна дейност в бизнес организации и други институции с цел повишаване на квалификация, получаване на нови знания и реализация. Той е консултант по бизнес анализ и моделиране (2009-2011 г.), съветник по ИТ и иновации към МС на Р България (2011-2012 г.). Участвал е в работна група за изграждане на Архитектурна рамка на е-управлението в България, като лидер на подгрупа Нови технологии (2017-2018 г.), в работна група към МОН като консултант на стратегията за използване на изкуствен интелект в образованието (май-юли 2019 г.) и т.н.

Това е далеч не пълен списък на неговата професионална заетост, но тези биографични данни показват коректност при заявката на доц. Антон Герунов и говорят за живот, наситен с активна дейност и експертна работа от негова страна като кандидат за академичната длъжност „професор“.

II. Обща характеристика на научната и научно-приложната продукция

При заявен общ брой на публикации 52 доц. Антон Герунов заявява 20 от тях за участие в конкурса за заемане на академична длъжност „професор“ по ПН 3.8 Икономика (Управление на риска, е-управление и дигитална икономика – на български и английски език). Прави впечатление, че само 4 от тях са на български език. На английски език е и хабилитационният му труд по темата за анализ на риска в дигиталното време, издание на авторитетното издателство Шпрингер.

От останалите 19 публикации според неговата класификация са: 2 **студии**, публикувани в научни издания, *реферирани и индексирани в световноизвестни бази данни* с научна информация; 5 **статии и доклади**, публикувани в научни издания, *реферирани и индексирани в световноизвестни бази данни* с научна информация; 7 **статии и доклади**, публикувани в *нереферирани списания с научно рецензиране* или публикувани в редактирани колективни токове; 3 **статии и доклади**, публикувани в *нереферирани списания* с научно рецензиране или публикувани в *редактирани колективни токове* и 2 са публикувано **университетско учебно пособие** или учебно пособие, което се използва в училищната мрежа. От тези 20 публикации 18 са самостоятелни и само две са в съавторство с колеги от Стопанския факултет (№ 3 и № 5). Трудовете му намират място в България - изданията на СУ „Св. Климент Охридски“, включително годишника, в списания като „Икономически изследвания“ на ИИИ при БАН и най-вече в международни известни списания като: Economics and management, Journal of Behavioral and Experimental Economics, Journal of Economic Boundaries and Transformation и др.

По отношение на участие в проекти като научна и научно-приложна дейност доц. д.ик.н. Антон Герунов заявява участие в редица научноизследователски проекти и научни конференции. През последните години той осъществява ръководство на 3 научноизследователски проекти към фонд „Научни изследвания“ на СУ: „Оценка на риска от увеличаване на инфлацията след въвеждане на еврото в Република България чрез експериментално изследване на очакванията на икономическите агенти“, договор № 80-10-42/25.04.2023 г.; „Информационно претоварване при вземане на икономически решения“, договор № 80-10-105/25.03.2021 г.; „Идентификация на аномално потребителско поведение в онлайн среда“, договор № 80-10-204/28.04.2020 г.

През изминалите пет години д.ик.н. Антон Герунов е извършвал активна **преподавателска дейност** на постоянен трудов договор по 8 учебни дисциплини, съответстващи на темата на конкурса за академична длъжност „професор“ (3.8 Икономика (Управление на риска, е-управление и дигитална икономика на български и английски език)). В документите на кандидата са дадени следните показатели, свързани с преподавателската дейност. Преподавани курсове: *за ОКС бакалавър*: Пари, банки и финансови пазари (Стопански и Философски факултет) и Икономически аспекти на информационното общество (Философски факултет); *за ОКС магистър*: Онлайн маркетингови проучвания, Дигитални бизнес модели и процеси (на английски език), Икономика на изкуствения интелект, Управление на ИТ услуги (ITIL Foundation), Управление на рисковете (на английски език) в Стопански факултет. Приравнените лекции са между 60 и 90 учебни часа. През периода 2018-2022 г. с някои колебания силно нараства (почти два пъти) общата

заетост на кандидата – аудиторна и извънаудиторна, както през зимния така и през летния семестър.

От 2017 г. досега (основно през 2021 г.) е бил ръководител на 8 магистърски тези в СУ. Освен това е научен ръководител на един успешно защитил докторант (2021 г.), а на други двама това предстои.

Тематиката на описаната дотук научна продукция и дейност покрива и далеч надминава зададената за конкурса.

III. Количествена характеристика на научната продукция

Изпълнението на минималните национални изисквания на МОН и НАЦИД е условие за допуск до участие в процедурите по ЗРАСРБ. Най-общата съпоставка на количествената характеристика на доц. д.ик.н. Антон Герунов с минималните наукометрични национални изисквания за област 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.8. Икономика налага следните изводи. Логично, при част от показателите да се заявяват равни, удовлетворяващи точки, съответно А - дисертационен труд за ОНС „доктор“ – 50 , Б за „доктор на науките“ - 100 и В - хабилитационен труд, монография – 100. По всички други групи от показатели точките на кандидата значително надвишават минималните изисквания, например при показатели от група Г (сума от показателите от 4 до 10), тоест научните публикации, сумата от показатели от 4 до 10 според минималните изисквания е 215, а кандидатът представя 317.5. Същото е и с групите показатели Д (сума от показателите от 11 до 13), тоест цитирания, където авторът има многократно по-висок брой от минималните изисквания, а по група показатели Е (сума от показателите от 14 до 21), тоест обучение на докторанти, участие в проекти и написване на учебни помагала, където постиженията на автора са значителни, но по-скромни. В резултат на това при общ брой минимално изискуеми точки 820 (според някои източници) авторът отчита около 901.5 точки. Това ми дава пълно основание да приема, че кандидатът доц. д.ик.н. Антон Герунов отговаря на съвкупността от количествени критерии и показатели за заемането на академичната длъжност „професор“ съгласно ЗРАСРБ.

Много силна страна на доц. д.ик.н. Антон Герунов е големият интерес към неговата научна продукция, отразен чрез показателя Д за цитиранията. Той предлага списък с 106 цитирания на негови научни публикации през периода 2015-2023 г., като прави силно впечатление големият дял на цитирания от чуждестранни автори, главно на английски език (77 от общо 106), вкл. известни автори от различни страни не само в Европа и от институции като Националната статистика на Колумбия и др. През този период пикът на цитиране е през 2019-2022 г. Тук стои въпросът да няма припокриване на заявените цитирания с такива, които са дадени при защитата на дисертацията ме за „ доктор на икономическите науки“ през 2020 г. Това го представя отлично като автор, който извършва успешни изследвания, будещи интерес сред научната общност и влиятелни управляващи институции, и така допринася по линия на международния научен трансфер за разпространяването на икономически идеи и решения.

IV. Оценка на резултатите и научния принос

Приемам заявените от доц. д.ик.н. Антон Герунов оригинални научни приноси и сполучливото им обособяване в три групи, които са в областта на макроикономическите анализи и политики, управление на риска (главно в публикации № 1, 2, 4, 7, 10 и 11), е-

управление (публикации № 6, 12, 13, 14, 17 и 18), дигитална икономика (публикации № 3, 5, 8, 9, 15 и 16) и преподаването на икономическа теория. Тази тематика има пълно покритие с обявената за настоящия конкурс.

Приносите имат теоретичен, научно-приложен характер и такива, свързани с образователния процес. Описани са ясно, пълно и според установените критерии. Накратко бих ги обобщила така:

Както беше отбелязано, **хабилитационният труд** „Risk Analysis for the Digital Age“, 2023 г. 256 стр. е на английски език, издание на авторитетното издателство Шпрингер. В него има оригинални приноси, които могат имат както научен, така и преобладаващо научно-приложен характер. По-конкретно приносите се състоят в следното:

Приноси от теоретичен (научен) характер: създаден е мрежови модел на риска за цифровите сектори на европейската икономика; предложен е нов подход за оценка на риска при търговия с криптовалюти, като в него се използва стандартизиран обем на търговията като индикатор за ликвидния риск; показана е необходимостта от използване на негаусови разпределения за моделиране на дигиталните рискове и чрез изчисление това е илюстрирано чрез изчисление и сравнителен анализ на четири алтернативни Монте Карло модела; предлага се използване на Марковски модел за определяне на оптимален брой алтернативни режими при изследване на дигитални феномени; очертан е оптимален модел за прогнозиране на икономически решения при несигурност сред набор от изчислени модели въз основа на 55 водещи алгоритъма за машинно самообучение и др.

Приноси от научно-приложен характер: изчислени са дългосрочните рискови премии за 26 европейски финансови пазари за период от едно и половина десетилетия; сравнени са различни подходи за изчисление на мерките за стойност под риск (Value at Risk, VaR) и очаквана крайно тежка загуба (Expected Tail Loss, ETL) и е обосновано използването на непараметричните методи като оптимален подход; демонстрирано е приложението на нов подход за управление на риска при търговия с криптовалюти чрез преминаване от класическото двуизмерно оптимизационно пространство (очаквана възвръщаемост и риск) към триизмерно такова, което включва и обема на търговията; ; описан е проведен (в сътрудничество с други учени) и анализиран икономико-психологически експеримент, който показва значителното въздействие на онлайн средата върху взимането на решения и възприятието за риск при икономическите агенти; на база на резултатите от прогностичните модели се показва, че когато икономическите агенти действат в условия на виртуална социална мрежа, техните решения са по-непоследователни и по-непредсказуеми и др.

По-нататък ще направя свой коментар на научните и научно-приложните приноси на автора, като разделя представените от него 20 публикации в няколко групи с уговорката, че може да има известно припокриване на темите. Публикацията № 2 (2023 г.) от списъка, представен от кандидата, задълбочава изследването в монографичния труд, тоест публикация № 1 (2023 г.), като има следните собствени приносни моменти: изчислява оптимален скрит Марковски модел за набор от европейски **фондови пазари** и показва, че такъв модел се потвърждава от емпиричните данни. Такъв модел би могъл да помогне да инвеститорите на европейските финансови пазари да диверсифицират риска си.

В няколко публикации се разглеждат теоретични и приложни (експериментални) въпроси **по взимане на решения от икономическите агенти**, както е в условията на крайна несигурност (колективна публикация № 3, 2022 г.). В нея от методологична гледна точка е обосновано ново експериментално условие – участие във виртуални социални мрежи, което да спомогне по-доброто разбиране на човешкото поведение в онлайн среда. В друга колективна публикация (№ 5, 2021 г.) се предлага и прилага подход за измерване на информационната сложност в рамките на проведен икономико-психологически експеримент, при което се доказва, че намаляване на сложността на контекста при взимане на икономическо решение не води задължително до подобряване на неговото качество. Две от публикациите са посветени на темата за **риска**. В публикация № 11 (2021 г.) са разгледани количествени подходи за управление на операционния риск във финансовия сектор, а в публикация № 4 (2022 г.) се разширява подходът, представен в публикация № 1, Глава 3 и допълнително има приноси моменти, като дефинира нови коригирани мерки за риска.

Няколко статии са посветени на въпросите на **е-управлението**. Основният принос на публикация № 6 (2019 г.) е, че чрез анкетно изследване на нагласите при внедряване на решения за е-управление се показва, че в българския контекст основните фактори за успех са развитието на човешките ресурси и подходящия организационен контекст. В друга подобна статия (№ 12, 2020 г.) се представят допълнителни доказателства в подкрепа на хипотезата, че електронното управление подпомага създаването на обществена полза чрез подпомагане на демократичните права и свободи. Подобни по смисъл са публикации № 9 (2022 г.) и № 13, (2020 г.). В публикация № 14 от 2022 г. се предлага нова методология за приложение на принципите и практиките, свързани с неприкосновеност на данните по дизайн (Privacy by Design, PbD) при разработката на информационни системи за нуждите на електронното управление. Предложената методология е тествана, като се прилага към реален проект от сферата на е-управлението в България и отчита оценките на набор от заинтересовани страни в проекта и външни експерти.

Немалка част от публикациите са посветени на въпросите за **моделиране (модели) и прогнозиране** на изследваните процеси. В публикация № 16 (2023 г.) се предлага подход за моделиране на икономика, управлявана от изкуствен интелект, като се допуска, че всички решения на тази системи следват принципите на съвършената рационалност. В публикация № 7 (2023 г.) приносът е предимно методологичен, като чрез анализ на прогностичната точност на набор от прогностични алгоритми се очертава оптималният алгоритъм за моделиране на вероятност от фалит. Показано е, че разгледаните алгоритми са подходящи само за краткосрочни прогнози. Също с претенции за принос в методологията е публикация № 10 (2021 г.), в която чрез сравнение на алтернативни подходи за изчисляване на стойността под риск в условия на значителна пазарна динамика се обосновава тезата, че параметричните подходи, базирани на нормално разпределение, водят до по-точни оценки спрямо непараметричните подходи. Научно-приложни приноси по тази тема има в публикации № 8 и № 15 от 2022 г..

В две от публикациите от 2020 г. (№ 17 и № 18) се изследват принципи за **защита на данните и стратегии за прилагането им в ИТ системите**, като приносите имат научно-приложен характер. В двете посочени учебни помагала от 2023 г. (№ 19 и № 20) се представят **традиционни теми** от областта на финансите и банковото дело и анализа на бизнеса.

В обобщение ще отбележа няколко силно положителни момента по отношение на научните приноси на доц. д-р Антон Герунов. Заявените за участие в конкурса публикации са строго по темата, те са наситени с актуално съдържание и перспективни подходи на изследване и са направени

през последните две-три години, тоест след защитата на докторската му дисертация за научната степен „доктор на икономическите науки“.

V. Оценка на оригиналността на представените трудове и на достоверността на представените научни данни

Доц. д.ик.н. Антон Герунов има определено вроден и/или развит усет към новаторски теми - умение да съзре появата на нови важни явления и тенденции във финансово-икономическата реалност в национален и международен план. Съвместяването на научната и преподавателска работа с тази в бизнеса, заедно с неговите лични качества да проявява научен интерес и умения емпирично да анализира и тества, а също и да обобщава наблюдаваните процеси, са му дали възможност да развие научната си квалификация и качества на експерт. С това се свързва оригиналността на направените и публикуваните от него изследвания по актуалните и перспективни въпроси, каквито са управление на риска, е-управление и дигитална икономика. Положителното е, че авторът стъпва на здрави основа на класическата икономическа теория.

VI. Критични бележки и препоръки

Нямам критични бележки по същество към доц. д.ик.н. Антон Герунов. Обратно, мога само да го поздравя за активната научна, научно-приложна и педагогическа дейност, заедно с нагласата му да се ориентира вярно в идващите тенденции в развитието на науката и преподаването и да ги прилага. Друга черта, която бих искала да отбележа, е зачитането на мнението на колегите при критика и съобразяване с направените бележки. Имам и лични впечатления от това в качеството ми на анонимен рецензент на негови статии в изданията на Института за икономически изследвания при БАН. Лично го познавам отскоро и впечатлението ми се потвърждава.

VII. Заключение

Доц. д.ик.н. Антон Антонов Герунов е изграден изследовател и експерт, а също и преподавател със свое присъствие в научните среди в страната, активно участие в национални и международни научни и научно-приложни проекти, участие в научни форуми и семинари в страната и чужбина, успешна университетска преподавателска дейност. Това го доказват и приложените документи.

Съгласно чл. 29, ал. 3 от ЗРАСРБ доц. д.ик.н. Антон Антонов Герунов отговаря на изискванията да заеме академичната длъжност „професор“ в професионално направление 3.8 Икономика (Управление на риска, е-управление и дигитална икономика на български и английски език), като са спазени условията и редът за заемане на академичната длъжност „професор“ от Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в СУ „Св. Климент Охридски“ (Раздел V, чл. 115).

Всичко това ми дава основание с пълна убеденост да изразя своето положително отношение към избора на доц. д-р Антон Антонов Герунов за академичната длъжност “професор” по професионално направление 3.8 Икономика (Финансови кризи и пазари на български и английски език) в Стопанския факултет на СУ „Св. Климент Охридски“.

Дата 27 юли 2023 г.

Рецензент:
(проф. д.ик.н. Росица Рангелова)